

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

II. Quæ sit formalis ratio quantitatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

omnino rationis. Impugnatur hæc sententia in qualitatibus intensis, quarum gradus eiusdem rationis inter se penetrantur in eadem parte subiecti. Ex quo inferretur penetrari quantitates eiusdem rationis, cum non distinguatur ratio quantitatis à ratione specifica qualitatis, per quam quilibet illius gradus constituitur in ratione talis. Si recurras ad vnionem graduum inter se, vel dicas gradus qualitatis subordinatos esse, & nullum esse eiusdem rationis cum alio existente in eodem subiecto, opponam species impressas receptas in aere missas ab obiectis numero diuersis, ex quibus non fit vna intensio, & quibus nulla contingit vnio, & tamen possunt inter se penetrari.

7 Non ita facile poterunt impugnari recentes, qui asserunt quantitatem identificari tantum cum materia prima, ratione cuius forma substantialis, & reliquæ accidentales illi vnitæ extensionem exigunt, in quam sententiam non parum propendet Arriag. disp. 5. sect. 1. subsect. .... vbi probabile esse docet, quantitatem à substantia non distinguam, quam cum materia identificandam esse supponit. Contra hanc sententiam sibi obiecit, accidentia Eucharistica permanere absque substantia, & tamen non possunt penetrari: ergo impenetrabilitas per se, & non tantum ratione substantiæ conuenit accidentibus à substantia distinctis, & postquam reulit, & retulit solutionem Nominalium asserentium quodlibet accidens habere secum quantitatem identificatam, ait, melius responderi in sua sententia manere ibi etiam vbicationes materiæ, (quæ sint accidentia realia, cum fides doceat manere ibi omnia accidentia realia necessariò debent ibi manere) quæ vbicationes necessariò fundant impenetrationem, quia natura sua sunt impossibiles cum aliis vbicationibus aliis materiæ. Multa displicent in hac solutione, imprimis enim non bene tribuit resistentiā penetrationis præsentis quantitatis, & ipsis quantitatibus, cum enim vnum corpus impellit aliud, ne cum ipso penetraretur, impulsus non procedit effectiue à præsentia corporis; sed ab ipso corpore præsentem, seu ab ipsa quantitate, quæ ad producendum talem impulsus indiget præsentia non tanquam principio, seu virtute operatiua, sed tanquam conditione, seu applicatione agentis ad passum. Alias quantitas non esset immediatè in actu primo resistitiua penetrationis, sed productiua præsentis, quæ penetrationi resisteret, neque cum duplex quantitas penetraretur violentia fieret quantitatibus, sed præsentis à quantitatibus productis. Secundò iuxta communior sententiam præsentia materiæ primæ est modus ipsius materiæ: ergo non potest conseruari destructa materia cuius est modus. Tertiò in omnium sententia præsentia immobilis est, & implicat præsentiam respicientem hoc spatium per se ipsam ad aliud transire: ergo etiam corrupta materia prima, illius vbicatio permaneret, vt primum reliqua accidentia Eucharistica mouerentur, à præsentia materiæ primæ separarentur, siquidem non posset cum ipsis materiæ præsentia moueri, etiam si permaneret incorrupta: ergo ratione præsentis materiæ, non possunt reliqua accidentia fieri impenetrabilia: aliunde ergo petenda est horum accidentium impenetratio. Solutionem aliam adducit Arriaga, communem omnibus argumentis ex Eucharistia petitis, quam postea dabo.

8 Probatur etiam dari quantitatem distinctam, quæ sit commune subiectum accidentium. Quando accidentia Eucharistica existunt à substantia separata producuntur in illis à quocumque agenti naturali, color, frigiditas, & alia huiusmodi accidentia: ergo datur aliquod commune subiectum, ex quo hæc accidentia educantur, aliàs omnia producerentur per creationem, quæ non potest ab agente naturali procedere. Rursus si hæc accidentia crearentur, & nullum esset illis commune subiectum, non possent mutuo expelli, quia expulso semper est in ordine ad commune subiectum, à quo expelluntur, sed sic est quod productio calore in accidentibus Eucharisticis corrumpitur frigiditas: ergo vtrique qualitati datur quoddam commune subiectum. Vltimò si quantitas non distingueretur à substantia, accidentia Eucharistica, quæ absque substantia remanerent possent inter se penetrari. Communis solutio est, cui consentit Arriag. & non dissentit Hurtadus, verum esse à nullo agente naturali posse calorem, aliāve qualitatem produci, & calore producto non esse frigiditatem corrumpendam ex defectu subiecti communis, & accidentia Eucharistica posse ex natura rei inter se, & cum alio corpore penetrari in sententia, quæ totam rationem quanti-

tatis constituit identificatam cum substantia, & in sententia Nominalium, quæ omnibus accidentibus attribuit rationem quantitatis cum illis identificatam, & asserit tantum posse penetrari illas, quibus est commune subiectum, & albedinem, & calorem quæ in Eucharistia remanent absque subiecto, non posse naturaliter penetrari, Deum tamen ad præsentiam agentis naturalis quod calorem produceret, si daretur ibi subiectum ex quo educeretur, calorem creare, & calore creato corrumpere ex se frigiditatem, quæ corrumpetur ad exigentiam caloris, si vtrique commune esset subiectum, ex quo educeretur. Similiter dicitur Deum miraculosè penetrare inter se accidentia Eucharistica specie distincta in Nominalium sententia, quam modò referebam, & in aliorum opinione, quæ tantum admittit quantitatem identificatam cum substantia miraculosè impediri ab ipso Deo penetrationem partium integranrium accidentium inter se, & illorum omnium cum alio corpore. Quæ omnia miracula à Deo parati dicuntur ne tantum fidei mysterium reueletur, & ne posset ex aliquo effectu naturaliter cognosci veram Christi existentiam, & absentiam substantiæ panis sub Eucharistia accidentibus. Neque parcos nos esse debere ait Hurtadus in miraculorum multiplicatione circa hoc mysterium, in quo Deus vt ostenderet se nullis naturæ legibus teneri, neque ipsius omnipotentiam naturæ terminis circumscriptis memoriam fecit suorum mirabilium. Neque in re philosophica attendendum est, ne miracula Eucharistica multiplicentur, sed more physico in omnibus ratiocinandum de substantia, & accidentibus ipsorumque distinctione, quibus compositis Theologus postea miracula omnia multiplicabit, quæ necessaria sunt ad veritatem mysterij defendendam.

Non facile poterit impugnari solutio, neque omnino fundamento destituta est, verumtamen illius doctrinam omnino non approbo: faterer ego nulli rationi Philosophicæ, quæ positiue probaret identitatem substantiæ cum quantitate repugnandum esse ne miracula Eucharistica multiplicentur, verumtamen vbi nulla positiua ratio cogit, neque adhuc probabiliter suadet quantitatem non esse speciale accidens superadditum, prudens quisque illud admittit, ne miracula absque vlla ratione multiplicet, & ne à communi sententia omnium doctorum (pauca quibidam Nominalibus exceptis quibus non firmiter vnus, vel alter recens adhæret,) nulla efficaci ratione ductus discedat. Dixi nullam positiuam rationem probabiliter suaderi quantitatem esse accidens superadditum, non quia improbabilem esse censeam Nominalium sententiam, sed quia illius fundamentum negatiuum est desumptum ex negatione rationis positiuæ quæ conuincat dari quantitatem distinctam à substantia, & reliquis accidentibus distinctam. Adde sententiam recentiorum, qui asserunt quantitatem specialiter cum materia prima identificari nullius antiqui Scholastici autoritate fulcitam esse, quia Nominales, qui quantitatem specialem non admittunt, asserunt cum omni re corporea propriam quantitatem identificatam esse. Concludo ex his cum communi Doctorum sententia dandam esse quantitatem distinctam à substantia, & reliquis accidentibus.

PUNCTUM II.

Quæ sit formalis ratio quantitatis.

PRæfixo titulo idem rogo, quod alij inquirere intendunt, dum rogant quis sit effectus formalis quantitatis, quem formalem effectum millies dixi non distinguui à toto composito, & ita effectus formalis quantitatis erit hoc concretum quantum, cuius tota quidditas ex quidditate formæ petenda est, ided aptius interrogari existimo quæ sit formalis ratio quantitatis, ex qua nobis innosceat ratio formalis huius concreti quantum, quod certum est, esse effectum formalem quantitatis.

§. I.

Explicatur definitio quantitatis tradita à Philosopho.

Quantitatem per suum concretum, seu hoc concretum quantum definiuit Arist. s. metaph. cap. 7. his verbis: *disihibite in ea, quæ in sunt, quorum vtrumque, vel vtrumque*

que, unum quid, & hoc aliquid aptum est esse. Quam definitionem multi improbant, quibus ego subscriberem, ni Philosophi me teneret authoritas, est enim obscura nimis, & sine benignis interpretationibus non potest aptari definitio. Attingam, & solum brevissimè, quæ contra hanc definitionem solent afferri: Primò obicitur convenire omnibus substantiis homogeneis, verbi gratia, substantiæ aquæ, quæ diuisibilis est in ea, quæ insunt, habet enim ex se partes, ut postea probabo, in quas diuidi possit. Ex quo inferitur diuisibilem esse in illa, ex quibus componitur, quod sonant illa verba *diuisibile in ea, quæ insunt*. Rursus quælibet pars in quam diuidatur à qua seorsim sumpta, & vtrique simul sumpta habent quidditatem, & perfectam essentiam aquæ, quod importatur illis verbis: *quorum utrumque, &c.* ergo hæc definitio conuenit aquæ, & cuiuscunque substantiæ materiali habenti partes homogeneas. Rursus hæc definitio non conuenit homini neque cælo quæ sunt quantitates. Non cælo quia cæli diuidi nequit utpote incorruptibile, cui repugnat diuisio, quæ semper ex se tendit in rei corruptionem. Neque etiam homini, neque alijs toti heterogeneo, quia non quodcumque in quod diuiditur est hoc aliquid cum toto, hoc est quia non quælibet pars est eiusdem rationis cum toto, brachium enim hominis non dicitur homo.

3 Respondeo essentiam definitionis traditæ ab Aristotele his claudis *diuisibile in ea, quæ insunt*, quod tantum competit quanto, & non alijs entitatibus ea ratione, quæ prædicta verba explicabo: reliqua verò addidit Aristoteles ad maiorem explicationem definiti, quæ omnia quanto conueniunt, quod autem illa seorsim sumpta alijs à definito conueniant, nihil refert, cum tota definitio ad quædam sumpta tantum illi conueniat, eo enim ipso quod verba, quibus definitionis essentia clauditur tantum definito conueniant, non poterit tota definitio, quæ his verbis, & vltioribus alijs componitur, alijs à definito competere. Afferro verba illa *diuisibile in ea, quæ insunt*, tantum competere quantitati, seu toti, quanto, quia tantum subiectum illud quod quantum, seu quia tantum quantitas ex se peti existere modo diuisibili, substantia enim etsi habeat partes ex se, potest illas habere redactas ad indiuisibile spatium, & ita constitui in hoc, ac si indiuisibilis esset, quod si seclusa quantitate aliquando esset extensa hanc extensionem non exigeret substantia, sed æquæ contenta esset præsentia quadam, ex vi cuius spatium quodam indiuisibili extensa constitueretur. Quantitas verò ex modo, quem petit sine quo naturaliter esse non potest, attendit tantum ipsius exigentia diuisibilitatem præ se fert, & ita existit ut partes in quas entitativè potest diuidi, modo diuisibili, id est in diuersis spatijs partibus, quod proprium est partium corporis distinctarum, & consequenter diuisibilium constituit. Existunt etiam partes quantitatis aptæ, ut alijs corporis interpositione diuidantur, quod non potest contingere substantiæ, quæ habet omnes partes inter se penetratas, nihil enim potest poni inter partes, quibus est unum indiuisibile spatium. Cælum ratione quantitatis capax est diuisiōis, etsi hæc capacitas ratione formæ incorruptibilis sit impedita. Item est diuisibile mathematicè in partes extra partes existentes, quod sufficit ad rationem quantitatis, etiam si ex peculiari ratione formæ cælestis diuisiōi physicæ, seu vnionis corruptioni resistat, neque resistentia tanta est, ut non possit vinci à Deo, respectu cuius cælum diuisibile est in partes integrantes. Quanta heterogenea, sicut homo, & equus, etsi non habeant partes eiusdem rationis cum toto quatenus totum dicitur tale substantiale compositum, at verò quatenus formaliter est quantum, eiusdem rationis est cum qualibet illius parte seorsim sumpta, quia quantitas cuiuslibet partis eiusdem rationis est cum quantitate totius.

4 Explicata definitione quantitatis ab Arist. tradita, illius formalis ratio constitutiva restat assignanda, non enim quælibet definitio datur per formale constitutum rei, sunt etenim plures descriptivæ definitiones, quæ dantur per passiones, seu affectiones rerum.

§. II.

Ratio formalis quantitatis non est tribuere partes substantiæ.

5 Sententia fuit Capreoli in 3. distinct. 3. q. 1. & distinct. 15. q. vnica, & Soncin. 5. Metaphys. q. 22. substantiam

materialem ex se nullas habere partes, sed hæc tribui à quantitate, cuius munus, & formale constitutum esse partes substantiæ tribuere, illamque constituere diuisibilem integraliter. Sententiam hanc amplexus Noster Vasquez tom. 3. in 3. part. disput. 120. c. 3. num. 25. quam modò magnificiunt recentes Thomistæ. Probat prædictam sententiam Vasquez quia si substantia, & reliqua accidentia secundum se haberent partes, & extensionem, alia non esset extensio constituenda, in qua essentia quantitatis consistat, quæ esset media inter substantiam ipsam, & extensionem, quam in ordine ad locum vocant authores, qui omnibus entitatibus ex se partes attribuunt, sed extensio in ordine ad locum posset immediatè substantiam ipsam, à quantitate indistinctam afficere, aut è contra essentia quantitatis ipsi extensioni actuali in ordine ad locum posset adscribi, & dici Christum in Eucharistia esse sine sua quantitate, quod nonnulli sunt abstrati, existimantes nullam dari rationem quantitatis distinctam ab extensione actuali. Fateor discursum hunc difficultate non carere, verumtamen quæcumque illa sit, potius me cogere ad negandum quantitatem distinctam à substantia, quam ad tribuendum illi munus impertinendi partes substantiæ, quas ipsa ex se non haberet, non enim immediatè ex illo positiuè concluditur hoc esse quantitatis munus, sed quod si tale non sit, necessariam non esse quantitatem superadditam, quod facilius posset admitti, cum nulla ratione efficaci posset probari dari quantitatem distinctam à substantia, ut constat ex Punct. præcedenti, & sint argumenta valde difficilia, quibus impugnetur substantiam ex se non habentem partes illas posse à quantitate mutuari. Respondeo aliud esse munus quantitatis à prædicto distinctum, quod postea dabo, & ita illo secluso non superflue poni quantitatem distinctam à substantia, & extensione locali, quam dari à posteriori inferimus rationibus puncto præcedenti adductis.

6 Secundò argumentatur Vasquez: Si substantia ex se partes haberet, peteret vbi: vel ergo peteret vbi diuisibile ex vi cuius constitueretur diuisibiliter in spatio cum correspondentia partis subiecti ad partem spatij diuisibilem, vel peteret vbi indiuisibile ex vi cuius constitueretur tota in toto spatio, & tota in qualibet parte, cum enim natura sit ad vnum determinata non posset indiscriminatim vnum vel alterum modum petere: Cum ergo substantia diuisibilis esset, peteret modum existendi diuisibiliter, & præsentiam diuisibilem cum correspondentia distinctæ partis substantiæ ad distinctam spatij. Quod si substantia peteret per suam entitatem esse in loco diuisibiliter, neque per diuinam potentiam posset indiuisibiliter constitui. Ex quo etiam fieret quod Christus in Eucharistia non posset præsentari indiuisibiliter, quod est absurdum, & contra fidem. Si verò substantia ex se peteret modum indiuisibilem existendi in loco, siue in quodam spatio indiuisibili, siue in spatio diuisibili tota in toto spatio, & tota in quolibet spatij puncto, eo modo, ac est Angelus, non posset constitui indiuisibiliter in loco diuisibili, quin etiam dum esset sub quantitate propria præsentiam amitteret, quod ait Vasquez non admittere authores oppositæ sententiæ, qui omnibus entitatibus proprias attribuunt præsentias.

7 Non animum conuincunt rationes Vasquez. Respondeo enim substantiam sine quantitate ex se exigere præsentiam, per quam constituatur in spatio diuisibili, vel indiuisibili, ipsa enim neque exigit penetrationem suarum partium inter se, neque repugnat earum penetrationi, sed indifferens est, ut habeat partes inter se penetratas, vel omnino extensas, & quamlibet extra aliam, itaque substantia huius chartæ ablata illius quantitate indifferens est ut teneat eandem extensionem, quam modò habet, & ut redigatur, ad quodlibet spatium, minus isto, quod occupat, quovisque in puncto indiuisibili constituatur. Huic substantiæ sic indifferenti diuisibilis quantitas illi vnita præstat determinationem per modum actus primi ut determinatè habeat præsentiam, ex vi cuius commensuratur cum spatio, cui quantitas vnita correspondet, quæ posita determinatione datur substantiæ præsentia quædam, quam ipsa ex se indeterminatè petebat & ad quam determinatur ratione quantitatis, ex vi cuius formaliter constituitur præsens in eodem spatio, in quo est quantitas, cui vnitur & ratione cuius hæc determinata præsentia illi debetur. Quod ait Vasquez

Cc 4 numero,

numero vigesimo sexto, naturam esse ad vnum determinatam, & non posse indiscriminatim hoc vel illud ubi exigere, verum non est, quia omnis causa quantumvis necessaria indifferens est ad indiuiduationes effectuum, & non petit determinatè hunc præ alio, neque præstat, quod ait numero vigesimo octo, substantiam posse esse indifferentem ad præsentias numero distinctas, non verò ad præsentias specie distinctas, quia materia prima non tantum est indifferens ad formas solum numero, sed etiam specie distinctas, & intellectus ex se indifferens est ad actus specie distinctos, quos producit, & patitur. Adde præsentias, ex vi quarum substantia poneretur absque vlla penetratione partium, & cum earumdem partium penetratione non esse specie distinguendas, quia quælibet pars substantiæ eandem partem præsentia habet in hac spatiij parte, siue aliz partes penetrantur, siue non penetrantur, ad penetrationem enim non requiritur corpora penetrata habere præsentias specie, aut numero distinctas ab illis, quas quodlibet haberet corpus, si in eodem spatio absque vlla penetratione existeret. Distingueretur in specie præsentia, ex vi cuius substantia in spatio diuisibili indiuisibiliter poneretur tota in toto, & tota in qualibet parte, eodem modo, quo est Angelus præsens à præsentia, ex vi quorum substantia diuisibilis in spatio diuisibili indiuisibiliter poneretur absque vlla penetratione, vel cum aliqua, seu omnimoda partium penetratione in spatio diuisibili, aut indiuisibili. Ad illam autem præsentiam ex vi cuius substantia existeret in loco, eo modo quo existit Angelus non ego adhuc indeterminatè substantiæ materiali diuisibili propensionem tribuo, sed tantum obedientialem potentiam, ex vi cuius indifferens est, ut illam recipiat supernaturaliter à Deo, eo modo quo quantitas Eucharistica illam de facto recipit.

8 Neque placet quod ait Vasquez quod si substantia ex se peteret præsentiam diuisibilem, quæ existeret in spatio diuisibili non posset de potentia absoluta constitui indiuisibiliter in spatio diuisibili, neque posset Christus in Eucharistia hoc indiuisibili modo præsentari, quia de facto quantitas petit existere circumscriptiue modo diuisibili, & nihilominus præsentatur à Deo contra ipsius quantitatis exigentiam modo indiuisibili: ergo etiam si substantia talem modum præsentandi diuisibiliter exigeret, posset à Deo indiuisibiliter præsentari. Similiter etiam si exigeret modum præsentia, quo existeret indiuisibiliter, capax esset habendi modum, quo esset in spatio diuisibili diuisibiliter præsens. Quod ait P. Vasquez tunc substantiam propria præsentia carituram, quod putat esse contra sententiam illorum, qui singulis entitatibus distinctis, distinctas attribuant præsentias, distinctione indiget. Dici potest entitatem carere propria præsentia, quia nullam habet præsentiam, quæ per se, & immediatè afficiatur, sed constituitur præsens per præsentiam per se, & essentialiter respicientem aliam entitatem, sicuti plures affirmant formam, & reliqua accidentia præsentari, per præsentiam materiæ aut quantitatis. Alio modo dicitur entitas carere propria præsentia, quia etsi habeat præsentiam essentialiter ab illa dependentem, quæ immediatè afficiatur, talis præsentia illi non est innata neque iuxta ipsius propensionem, & in hoc sensu dicitur substantia carere propria præsentia, quod non est contra sententiam illorum, qui singulis distinctis entitatibus distinctas tribuunt præsentias, qui tantum defendunt cuicumque entitati datam esse præsentiam afficientem essentialiter talem entitatem, quæ præsentia propria dicitur rei, quam essentialiter respicit, & ita in prædicto casu non posset dici substantia carere propria præsentia in priori sensu.

9 Adduci solent alia argumenta minoris momenti qualia sunt hæc. Habere partes extensas est effectus accidentarius: ergo non potest per se conuenire substantiæ, sed ratione quantitatis. Secundò quia partes materiæ non distinguuntur essentialiter: ergo accidentaliter: ergo materia haberet partes accidentales à quantitate distinctas. Tertiò, si materia seclusa quantitate haberet partes, seclusa quantitate posset extendi, replere locum, & fundare distantiam, esse alteri æqualem, omnia tantum competunt quantitati. Ad primum respondeo habere partes extensas duo dicere, partes inter se distinctas, & illarum extensionem: habere partes distinctas est quid substantiale, & intrinsecum substantiæ, illarum extensio, ratione cuius substantia dicitur habere partes extensas, seu extensionem

partium, non competit substantiæ per se, sed per extensionem superadditam, quæ est accidens distinctum à substantia, & ab ipsarum partibus. Ad secundum respondeo partes substantiæ differre eo modo, quo differunt indiuidua eiusdem speciei non essentialiter, sed indiuidualiter per concedo substantiam seclusa quantitate posse per præsentiam superadditam constitui in spatio diuisibili cum correspondentia partis substantiæ ad partem spatiij, in quo sensu posset dici occupare spatium, quia nulla pars certi spatiij esset, cui non responderet pars substantiæ, si verò occupare spatium sonet impedire, ne aliud corpus ingrederetur idem spatium, substantia seclusa quantitate spatium non occuparet, quia esset penetrabilis cum alio quocumque corpore. Similiter concedo substantias posse fundare distantias per præsentias illis superadditas, & per easdem posse dici substantiam hanc correspondere aquali spatio cum illa, & adhuc seclusa præsentia, & quocumque alio accidentè posse dici substantiam hanc tot habere partes quot habet illa.

Sententia hæc graues patitur impugnationes, quarum nonnullas dabo, esto prima: substantia pedis non est substantia capitis: ergo substantia pedis distinguitur à substantia capitis: sed hæc substantiæ non distinguuntur tanquam duæ substantiæ partiales, seu tanquam partes componentes idem totum. Hæc ex communi apprehensione existimo esse omnino certa: Verumtamen ea est conditio illorum, quæ semel in questionem inciderunt, ut nihil sit aded obscurum, & imperceptibile, quod multi facili non præsumat exponere, & persuadere, afferantque clares ostendat ea, quæ semel, & iterum disputationibus repetita, & libris perlecta, & examinata communi ore, paucis illorum sectatoribus exceptis, reliqui omnes non solum fassa, verum etiam imperceptibilia esse clamitant, ideòque primum antecedens nobis probandum est. Probo antecedens: substantia pedis corrumpitur permanente substantia capitis: ergo substantia pedis distinguitur à substantia capitis. Experimur antecedens perpetua corporum diminutione, quæ fit per corruptionem alicuius pertinentis ad hanc substantiam, permanentibus aliis ad eandem substantiam pertinentibus. Abstineo hoc nomine *per se* ne suppositum neges, & dicas me supponere quod probare debbam. Consequentia est legitima, quia non potest idem corrumpi, & non corrumpi, sed substantia pedis corrumpitur: ergo substantia pedis, & substantia capitis non sunt idem: ergo distinguuntur. Non distinguuntur tanquam duas substantias totales per se notum est, quia illa substantia pedis ut distincta à substantia capitis non est totum compositum, aliàs substantia capitis non pertineret ad illud. Neque substantia capitis est totum compositum, aliàs substantia pedis non pertineret ad illud compositum: ergo distinguuntur tanquam duo substantia ad idem compositum, ergo distinguuntur tanquam partes eiusdem compositi, quid est enim pars compositi nisi illud quod simul cum alio constituit compositum, & quod non est totum compositum, sed aliquid constitutum illius, siue integraliter, siue essentialiter, eadem enim ratione, quæ illud constituit rationem partis habebit.

Respondent Thomistæ substantiam pedis distingui à substantia capitis non ratione sui, sed ratione quantitatis. Contrà: Quælibet entitas per se ipsam, & per id per quod constituitur, distinguitur ab omni alio, sed substantia pedis constituitur in esse substantiæ per se ipsam, & non per quantitatem: ergo distinguitur à substantia capitis per se ipsam, & non per rationem quantitatis. Dices quamlibet entitatè distingui ab alia per id, per quod constituitur in ratione, secundum quam ab illa distinguitur, & ita substantiam pedis distingui à substantia capitis per quantitatem, quia per rationem quantitatis constituitur in esse partis, secundum quam rationem distinguitur à substantia capitis, & non præcisè secundum rationem substantiæ, quam habet independentè à quantitate. Contrà: substantia pedis præcisè secundum rationem substantiæ ablata ab illa ratione partis (si velis hanc esse superadditam rationi huius substantiæ) non est substantia capitis: ergo præcisè secundum rationem substantiæ, distinguitur à substantia capitis: Dices me implicationem in terminis inuoluere, quia eo ipso quod dico substantia pedis, dico partem substantiæ & postea addo præcisè ratione partis, quod est idem, ac dicere album formaliter præcisè albèdine

dine quod implicationem manifestam inuoluit, quia volumus præciscere à constitutiuo rei rem ipsam, quam constituturam supponimus. Plura sunt verba his similia omnino re vacua quibus intenditur difficultas eludi, verumtamen illa exhaustire conabor. Argumentor sic: substantia, quæ est sub quantitate pedis, & constituitur in esse partis per hoc quod est sub quantitate pedis, seclusa illa ratione formalis, ratione cuius est sub quantitate pedis, & sumptâ tantum pro materiali, non est substantia illa, quæ est sub quantitate capitis: ergo præcisè per se ipsam, secluso hoc quod est esse sub quantitate pedis distinguitur à substantia capitis: *Quæ* forma argumentandi optima est, sicuti si ego arguerem: homo, qui est albus, & constituitur albus per albedinem, secundum se sumptus non ut albus, sed ut homo præcisâ ratione albedinis non est equus: ergo hac ratione sumptus, albedine seclusa, non est equus. Admissio antecedenti consequentia inuitabilis est, distinguendum ab illo ex parte rei distincte nihil aliud est quam ipsam esse, & non esse idem cum illo: sed illa substantia, quæ est sub quantitate pedis, secluso hoc quod est esse sub pede, non est substantia capitis: ergo illa substantia secluso hoc quod est esse sub pede per suam entitatem distinguitur à substantia capitis. Si antecedens neges, illud sic ostendo. Substantia illa, quæ est sub quantitate pedis secundum rationem distinctam ab hoc, quod est esse sub pede corrumpitur, non corruptâ substantia capitis secundum aliquam rationem, sed permanente secundum omnes: ergo substantia, quæ est sub quantitate pedis distinguitur secundum rationem distinctam ab hoc quod est esse sub quantitate pedis. Patet consequentia. Substantia pedis distinguitur à substantia capitis secundum omnem rationem, secundum quam corrumpitur, sed corrumpitur secundum rationem distinctam ab hoc quod est esse sub quantitate pedis: ergo distinguitur secundum rationem distinctam ab hoc quod est esse sub quantitate pedis, sed secundum illam rationem distinctam non constituitur per hoc quod est esse sub quantitate pedis, quia nihil constituitur per aliquid à se distinctum: ergo non distinguitur à substantia capitis, per hoc quod est esse sub quantitate pedis, quia omne ens per id distinguitur ab omni alio per quod constituitur. Si neges primum illud antecedens, videlicet substantiam, quæ est sub quantitate pedis, corrumpi secundum rationem distinctam ab hoc, quod est esse sub quantitate pedis, sic insurgam: ergo quando corrumpitur pars equi per diminutionem, vel quando abscinditur pes ab equo tantum corrumpitur hoc, quod est substantiam illam esse sub quantitate pedis, & non substantia, quæ erat sub quantitate pedis sumpta pro materiali: ergo equè incorrupta, & integra manet in se ipsa forma equi, quando abscinditur pes ab equo, ac forma hominis quando abscinditur pes ab homine: ergo nunquam datur corruptio partialis substantiæ, sed tantum corrumpitur hoc, quod est substantiam esse sub hac, vel sub illa quantitate, quod si ita esset, neque noua pars substantiæ produceretur sed tantum produceretur hoc, quod est antiquam substantiam esse sub noua quantitate, & ita omnis substantia indiuisibilis erit sicuti homo, & anima rationalis.

12. Secundo pro eadem sententia sic argumentor. In nutritione substantiæ producitur aliquid substantiæ, nutritio enim terminatur ad substantiam, & est illius productio, sed non producitur substantia viuentis quæ antea erat: ergo producitur aliquid substantiæ distinctum à substantia quæ in viuentem præcesserat: ergo producitur pars substantiæ. Respondebis produci aliquid substantiæ distinctum non ratione sui, sed ratione quantitatis à substantia, quæ in viuentem præcesserat. Contra terminus qui producitur secundum illam rationem formalem præcisam, quæ terminat actionem est quid reale, & physicum non identificatum cum substantia præcedenti, neque cum quantitate, quia neque substantia præcedens, neque quantitas producuntur per nutritionem: ergo secundum illam rationem formalem præcisam est distinctus à substantia præcedenti, non tantum quid adæquatè constituens viuentem, quod est nutritum: ergo tanquam quid, quod cum substantia præcedenti illud constituit: ergo tanquam pars viuentis substantialis, & pars substantiæ totalis.

13. Tertiò, quantitas distinguitur à materia prima: ergo materia prima à quantitate poterit separari, supponamus ergo separatam esse, vel tantum illam mente præscindamus. Si velis materiam nunquam existere sine quantitate, & hac suppositione factâ argumentum instituo. Inquiri,

an materia prima separata à quantitate haberet partes necne. Si illas haberet, habeo intentum. Si illas non haberet: ergo materia prima est simplex, & indiuisibilis. Probo consequentiam: entitatem esse indiuisibilem nihil aliud est, quam non habere vnum, & aliud, ex quibus possit. Sed materia prima seclusa quantitate non habet vnum, & aliud ex quibus componatur: ergo est indiuisibilis, & omnino simplex. Dices materiam primam, ut præcisam à quantitate, neque habere partes, neque carere illis, sed esse indifferenter, ut illas habeat ratione quantitatis. Contrâ: præcisio hæc in ordine ad nostros conceptus potest in obiecto reperiri, quia possum ego non apprehendere materiam habentem partes, neque illam apprehendere earentem partibus, sed neutrum apprehendere, quia non contradictoriè, aut immediatè opponuntur apprehensio materiæ cū partibus, & apprehensio materiæ sine partibus, possum enim ego vtraque apprehensione carere, in rebus autem physicis, & in ordine ad se implicat talis præcisio, quia physicè, & à parte rei necessariò hæc charta habet albedinem, aut non habet albedinem, habere enim albedinem, & non habere albedinem physicè, & à parte rei sunt extrema contradictoriè opposita, quorum alterum necessariò cuiusque conuenit entitati. De materia ergo ut distincta à quantitate non inquiri, an concipiatur cum partibus, vel sine partibus, quia tunc locum habet præcisio mentalis, & dicere non concipi cum partibus, neque concipi sine partibus, sed an ut distincta à quantitate, seu secundum illud esse quod habet non mente, sed physicè distinctum à quantitate, habeat partes, vel non habeat partes, à quibus extremis præciscere non poteris.

14. Respondent alij materiam primam non esse entitatem simplicem, quia est ut distincta à quantitate formaliter non habeat partes, habet tamen partes virtualiter, hoc est habet virtutè, ut habeat partes formaliter distinctas ratione quantitatis: sic contingere affirmant in qualibet entitate materiali, quæ ex sua natura seclusa quantitate virtualiter est diuisibilis in partes, & constituitur formaliter diuisibilis per quantitatem. Itaque asserunt in substantia esse virtualiter contentas, & quasi implicitas partes substantiæ, quæ explicantur per quantitatem, ad quam explicationem dicunt terminari actionem nutritiuam, ex vi cuius non producitur pars noua substantiæ, sed explicatur, & constituitur distincta formaliter à substantia præexistente pars illa, quæ antea tantum virtualiter erat distincta.

15. Has explicationes, & virtualitates nonnulli adstruunt, non ut suam explicent sententiam, sed ut oppositam confundant, videamus modò quid sub illis lateat. Explicatio hæc, vi cuius substantia, quæ tantum erat virtualiter diuisibilis, fit diuisibilis formaliter, vel est identificata cum substantia. Si est identificata cum substantia, non potuit vnquam sine illa substantia existere: ergo semper substantia fuit diuisibilis. Deinde actio nutritiua terminaretur ad explicationem identificatam cum substantia antiqua: ergo terminaretur ad substantiam antiquam: ergo ex vi nutritionis non magis produceretur antiqua substantia, quam noua, imò non esset noua, & antiqua, sed eadem magis explicata. Si est distincta à substantia, inquiri, quid sit an quantitas producta, an aliud accidens; Neutrum horum, quia actio nutritiua non terminatur ad quantitatem neque ad aliud accidens; sed ad substantiam. Rursus: si actio illa terminaretur ad quantitatem, seu ad aliud accidens, ex vi illius produceretur quantitas, seu tale accidens, ad quod terminaretur, & non noua substantia, & viuentis augeretur accidentaliter, & non substantialiter, illud enim producitur per actionem ad quod terminatur actio, & id viuèti accrescit, quod ex vi actionis nutritiue producitur. Dicunt actionem nutritiuam terminari ad quantitatem tanquam ad terminum directum. Contra hanc solutionem redit iterum idem argumentum: terminus directus actionis productiue debet produci per actionem, quam terminat: ergo si terminus directus actionis nutritiue est substantia, hæc debet per actionem nutritiuam produci. Vel ergo producitur substantia præexistens, vel alia quæ præexistenti vnatur: non præexistens, quia iam erat extra causas: ergo noua alia quæ præexistenti vnatur: ergo producitur pars noua substantiæ, quia substantia illa noua quæ præexistenti vnatur, cum præexistente componit integram substantiam, quod est habere rationem partis. Deinde actionem productiuam tangere terminum in obliquo, vel dicit tantum tangere per se in recto aliquid, quod respiciat aliud

aliud, quod dicatur oblique factum, seu terminus obliquus, ex eo præcisè, quod termino directo respiciatur, vel dicitur tangi immediate per ipsam actionem. Si dicat hoc secundum æquè terminus directus, & obliquus producentur, ex vi actionis, quia quidquid per actionem immediate, & per se tangitur, ex vi illius producit. Si primum dicat terminus, qui obliquus dicitur, in re non est terminus, sicuti non est terminus actionis productiue vnionis inter materiam, & formam, materia, quam essentialiter respicit vnio.

16 Insuper totam solutionis doctrinam hac ratione refuto. Posita explicatione partium substantia, vel manet eadem secundum totum id reale materiale, & formale, quod dicit, vel non manet eadem. Si manet eadem, quod dici necessum est: ergo permanet cum eisdem omnino partibus non pluribus, neque paucioribus, quas haberet, si non haberet quantitatem, quia implicat rem esse omnino eandem, & non habere eandem omnino partes, nullum enim totum à suis partibus distinguitur. Rursus: eo ipso, quod maneat eadem, manet cum eadem vnitate: ergo cum eadem indistinctio, & distinctio in ordine ad se, & in ordine ad quodvis aliud: ergo vnitas substantiæ est eadem posita quantitate, & ablata eadem quantitate: ergo distinctio ipsius, & distinctio partium, quæ cum ipsis identificatur eadem erit. Dices substantiam manere eandem materialiter, & non formaliter. Contrà: physice, & realiter inter substantiam simplicem, materiam videlicet materialiter, vel formaliter sumptam, nulla intercedit distinctio: ergo eo ipso, quod materia sit eadem materialiter sumpta, etiam formaliter sumpta eadem erit. Rursus illud substantiæ, quod posita quantitate dicitur pars distincta ab alia comparte eiusdem substantiæ, antequam constitueretur in ratione partis distinctæ, vel præcessit identificatum cum reliquo eiusdem substantiæ, quod modò est illius compars, vel non præcessit (pono substantiam hanc, quæ modò est sub quantitate sine illa præcessisse) si præcessit identificatum, implicat modò distingui, implicat enim de potentia absoluta, ea quæ sunt idem, fieri distincta, & ea quæ distinguuntur, fieri idem, etiam de potentia Dei absoluta, ut per se notum est, non enim Petrus, qui distinguitur à Ioanne, potest fieri idem cum Ioanne, etiam si omnipotentia Dei intercedat, nec rationale, quod est idem cum animali, potest vel diuinitus ab illo distingui. Si antea quam adueniret quantitas, extrema illa non præcessit cum identitate: ergo præcessere cum distinctio: ergo seclusa quantitate distinguantur non tanquam duæ substantiæ totales: ergo tanquam partes eiusdem substantiæ.

17 Alij Connotatores dicunt substantiam per se ipsam partes includere posita quantitate tanquam connotato, quas non includit formaliter seclusa quantitate ex defectu connotati, etiam si illas materialiter includat, & quoad entitatem, quia substantia quæ ex se absolute intrinsecè includit partes quoad entitatem, incipit illas per se ipsam includere quoad formalitatem posito connotato, sicuti relatio identificata cum fundamento quoad entitatem, non est quoad formalitatem, quovis incipiat terminus. Doctrinam hanc de connotatis in relatione, in aliis entitatibus impugnabo Controuers. 9. Punct. 4. interim tamen specialem impugnationem contra illam in hac materia adduco. Totum substantiale integrale formaliter sunt partes & vnio: ergo eo ipso, quod totum sit idem, partes sunt eadem: sed posita quantitate substantia totalis est eadem, quæ esset quantitate seclusa: ergo non includit partes, quas non includeret quantitate seclusa, easdemque includeret seclusa quantitate, quas modò includit; sed posita quantitate habet partes: ergo easdem haberet seclusa quantitate.

18 Arguunt alij: si lignum in duas medietates diuidatur, substantia huius medietatis distinguitur à substantia alterius medietatis: ergo duo illa ligna, in quæ primum fuit diuisum, sunt duæ substantiæ; ergo ante diuisionem erat duplex substantia, quia per diuisionem nihil substantiæ producit. Respondent nonnulli ante diuisionem fuisse duplicem substantiam partialem distinctam, distingui tamen tunc, & habere rationem partium, quas includebat lignum, antequam diuideretur, ratione quantitatis, quæ partes communicat substantiæ, quam informat. Ab impugnatione huius solutionis incipiat ratio à priori contra hanc sententiam. Quantitas quæ in se habet partes, ex quibus co-

ponitur, non se ipsum communicat subiecto, cui vnitur per identitatem, sed per vnionem, forma enim subiecta vnita non fit eadem cum subiecto, potius, ut vnionem retineat debet distinctionem retinere, vnio enim non nisi in hoc quod est seipsam in partes actus distinctas tantum habet & partes, cum quibus identificatur vnire substantiæ: ergo si substantia ex se partes non habebat, per vnionem quantitatis illas habere nequit. Probo consequentiam: esse vnium extremo habenti partes non est habere partes: sed substantia per vnionem ad quantitatem tantum habet hoc quod est esse vnium extremo habenti partes: ergo quantitas per vnionem ad quantitatem non habet hoc quod est, habere partes. Vrgo: quantitas vel communicat substantiæ partes, quas in se habet, vel alias distinctas, quæ à accidentales, & partes substantiæ sunt substantiales, & quia quantitas secundum se & secundum partes, quæ includit adæquatè distinguitur à substantia non alias, quæ à quantitate oriuntur, quia quantitas nihil substantiæ producit, neque causat in aliquo genere: ergo quantitas nullas potest substantiæ partes communicare.

Vltimò duæ substantiæ adæquatè, per se ipsas distinguuntur, etiam si quantitate separantur: ergo etiam si vniantur, separata à quantitate eandem distinctionem habebunt: ergo distinguuntur, dum sunt vnita tanquam duæ substantiæ componentes aliam tertiam: ergo distinguuntur ut partes: ergo seclusa quantitate, substantia illa composita ex duabus, quæ diuise sine quantitate præcesserunt, seclusa quantitate, partes habebit. Respondent nonnulli, substantias adæquatas, adhuc dum sunt diuise, & à quantitate separata distinguuntur per ordinem ad quantitates, quibus possunt vniri. Contrà: distinguuntur per ordinem ad quantitatem, vel dicit distinguuntur per aliquem respectum, quem ad quantitatem dicat substantia adæquatè distincta ab ipsa quantitate vel dicit distinguuntur per ipsam quantitatem. Si dicat distinguuntur per illum respectum, dicit substantiam per se ipsam distinguuntur, & non per quantitatem. Secundum dici nequit, quia nihil actu existens potest actu distinguuntur per illud, quod actu non est, sed substantiæ, de quibus procedit argumentum, actu existerent, & quantitates non existerent: ergo substantiæ non distinguuntur per quantitatem. Mitto principium illud omnibus notum, & sæpe repetitum videlicet quodlibet ens distinguuntur ab alio, per illud, per quod constituitur, & cum non possit constitui per aliquid à se distinctum, ita non potest per aliquid à se distinctum ab alio distinguuntur.

S. III.

Duplex alia sententia reuocatur.

Alij apud P. Soar. disp. 40. sect. 3. asserunt essentiam quantitatis consistere in ratione mensuræ, contra quos hæc efficacia procedunt argumenta. Quantitatem actu esse mensuram dicit extrinsecam denominationem procedentem ab applicatione alius quantitatis, & ab actu intellectus mensurantis: ergo non potest in ratione mensuræ essentia quantitatis consistere. Dices non consistere in actuali commensuratione, sed in potentia ad hanc commensurationem. Contra: commensuratio actualis dicit applicationem duarum quantitatum, & actum intellectus mensurantis: ergo potentia ad hanc commensurationem consistit in potentia applicatiua quantitatum, & productiua actus intellectus, in quo consistit actualis commensuratio: sed hæc potentia sunt extrinsecæ cuius quantitati, quia hæc quantitas eadem permaneret, etiam si repugnaret altera, & consequenter vtriusque applicatio, & etiam si repugnaret potentia productiua actus, in quo consistit actualis commensuratio: ergo essentia quantitatis non potest consistere in hac potentia. Dices essentiam quantitatis adhuc non dicere potentiam absolutam ad commensurationem, sed tantum capacitatem, quam ex se habet quantitas, ad commensurationem actualem, secundum id, quod requiritur ex parte ipsius quantitatatis. Contrà: quod requiritur ex parte huius quantitatis, ut possit esse mensurata, est extensio actualis: sed hæc potest separari à quantitate: ergo non potest in hac extensione actuali, quæ ex parte quantitatis est fundamentum mensuræ illius, actualis essentia consistere. Retrocedes amplius, & dices essentiam quantitatis

quantitatis non consistere in ipsa actuali extensione, seu capacitate fundandi mensuram quatenus est esse, sed in exigentia huius extensionis, seu capacitatis fundandi hanc mensuram. Post tot distinctiones, & subdistinctiones coincidunt hæc sententia cum alia, quæ in prima sui inscriptione asserit essentiam quantitatis consistere in exigentia extensionis, de qua postea iudicium fero, modo tantum infero malè hanc sententiam explicari, per ordinem ad commensurationem, radix enim extensionis non bene explicatur per ordinem ad mensuram, ad quam neque extensionis radix, neque ipsa extensio per se ordinatur, sed illis extrinsecè valde, & accidentaliter contingit, sicuti extrinsecè qualitatè aduenit denominationi similis, per quam non rectè formalis ratio qualitatis explicaretur, sicut enim rectè intelligitur qualitas sine ordine ad similitudinem, sic rectè quantitas intelligitur sine ordine ad mensuram, etiam si quantitati per se conueniat fundamentum valde remotum fundandi mensuram quatenus est ex se, sicuti qualitatè conuenit, & non ita remotè fundamentum fundandi similitudinem.

21 Alij propius ad veritatem accedunt dicentes essentiam quantitatis consistere in exigentia extensionis in ordine ad locum in hac sententia expendendum est, an hæc exigentia extensionis in ordine ad locum sit idem cum resistentia ad penetrationem, vel dicat aliquid ab ista distinctum, ut de illa possit iudicium ferri. P. Hurt. disp. 4. sect. 4. putat hæc exigentiam extensionis non distingui formaliter ab impenetrabilitate, quod sic probat. Eo ipso quod entitas exigit extensionem, per hunc positum conceptum existentie quocumque alio secluso, fundat negationem actualis penetrationis: ergo fundamentum impenetrationis, seu impenetrabilitas non distinguitur ab exigentia extensionis. Censio ego existentiam extensionis formaliter esse impenetrabilitatem, seu repugnantiam penetrationis, puto tamè latius patere impenetrationem, quam pater extensionis existentia, quia impenetrabilitas conuenit entitati indiuisibili independentè ab vnione, cum quacumque alia: extensio autem non potest conuenire entitati indiuisibili, neque entitas indiuisibilis non vnita alteri saltem indiuisibili, cum qua totum indiuisibile constituitur, potest fundare extensionem. Ex quo inferes extensionem non esse quicquam impenetrationem, sed impenetrationem rei diuisibilis. Insuper extensio, quam habet entitas in ordine ad spatium, dicit impenetrationem partium, quas entitas includit, non vero impenetrationem cum alio quocumque corpore, quia etiam si huic ligno extensio retineret eandem præsentiam, quam antea habebat, accideret penetratio cum altero ligno ex eo, quod alterum inciperet occupare spatium, quod occupabat, & modò occupat, lignum retineret eandem extensionem in ordine ad se, quia retineret eandem præsentiam, & eodem modo se haberet in ordine ad spatium, quo antea se habebat: ergo extensio in ordine ad se tantum dicit impenetrationem partium eiusdem corporis inter se, & non impenetrationem earundem, & totius corporis cum alio corpore distincto: ergo latius patet impenetratio, quam extensio: ergo latius patet existentia impenetrationis, quam existentia extensionis.

22 Dices posse in corpore diuisibili considerari duplicem extensionem, quandam in ordine ad se, & hanc tantum dicere impenetrationem partium eiusdem entitatis, quam haberet corpus penetratum cum alio, aliam in ordine ad alia corpora, & hanc dicere impenetrationem cum aliis corporibus, qua extensione careret corpus cum alio penetratum, & hac ratione non distingui impenetrationem ab extensione, quia impenetratio in ordine ad se identificatur in corpore diuisibili cum extensione in ordine ad se, & impenetratio in ordine ad alia corpora identificatur cum extensione in ordine ad alia corpora. Ex eo solum posset impugnari, qui hæc diceret, quia abuteretur nomine extensionis, quæ semper in ordine ad se sumitur, & non in ordine ad aliud, & quod in hac solutione nomine extensionis in ordine ad aliud significatur, nullus extensionem vocabitur, neque ita vocari potest ut iam proba. Quodcumque corpus quantitatum penetrari potest cum Angelo, & absolute dicimus corpus esse penetrabile cum Angelo, & tamen nemo dixit hominem esse inextensum in ordine ad Angelum: ergo penetratio cum alia entitate non dicitur inextensio in ordine ad talem entitatem: ergo neque impenetratio cum entitate distincta dicitur extensio in ordi-

ne ad entitatem distinctam, sed semper extensio sumitur in ordine ad partes eiusdem totius, & penetratio in ordine ad partes totius inter se, & in ordine ad partes totius, quod illas includit cum quolibet alio toto, & partibus ipsius. Si quis autem ita nominibus abuteretur, & impenetrationem huius entitatis cum illa extensionem in ordine ad illam entitatem vocaret, & penetrationem earundem in extensionem vnus cuiusque in ordine ad aliam entitatem esse diceret, tantum contra communem loquendi modum peccaret, & contra significationem, quam ex hominum impositione habet hæc vox *extensio* & ita non posset ratione aliqua efficaci ab hoc improprio loquendi modo dimoueri.

23 Ex his infero existentiam extensionis, & existentiam impenetrationis non esse duos conceptus, quorum vnus oriatur ab altero, sed distingui tanquam superius, & inferius, includens, & inclusum. Exigentia impenetrationis se extendit ad subiecta diuisibilia, & indiuisibilia, existentia extensionis dicit non quancumque existentiam impenetrationis, sed existentiam penetrationis in corpore diuisibili, cui tantum potest conuenire extensio, & extensionis existentia. Insuper in corpore diuisibili existentia extensionis non dicit existentiam totius impenetrationis, sed existentiam penetrationis in ordine ad partes eiusdem subiecti, quia cum penetratio huius corporis cum illo non impedit extensionem huius, ita non exigit corpus hoc impenetrationem cum illo, ut sit extensum, neque existentia extensionis dicit existentiam impenetrationis cum alio corpore. Non autem distinguuntur in corpore diuisibili existentia impenetrationis partium secundum se, & existentia extensionis, quia vt bene arguit Hurtadus idem conceptus positius, qui fundat extensionem, fundat earum impenetrationem, & impenetratio positius sumpta pro præsentia partium in diuersis spatijs partibus ab ipsa extensione formaliter non differt.

§. IV.

Propria sententia, vbi præcedens magis impugnatur.

24 Ex dictis infero non rectè explicari quidditatum conceptum quantitatis, per extensionis existentiam, siquidem hæc existentia tantum dicit impenetrabilitatem partium quantitatis inter se ipsas, & æquè primò conuenit quantitati impenetrabilitas in ordine ad proprias partes inter se ipsas, ac in ordine ad aliud quodcumque totum quantitatum, ac proinde explicanda est natura quantitatis non solum per impenetrabilitatem partium eiusdem quantitatis inter se, quam dicit formaliter exigere extensionis, sed per impenetrabilitatem quantitatis in ordine ad proprias partes, & in ordine ad aliam quancumque quantitatem. Melius ergo explicabitur quantitatis essentia per impenetrabilitatem, seu existentiam occupandi distinctum spatium ab illo, quod occupat quodvis aliud corpus, quam per existentiam extensionis. Addo iuxta Zenonis sententiam non aptè explicari essentiam quantitatis per existentiam extensionis, quia punctum quantitatis secundum hanc sententiam eiusdem rationis est cum tota quantitate, & tantum differt penè magis & minus sicuti differt homo à pluribus hominibus, vt dicebam Controvers. 17. Phys. Punct. 7. Quod si tota quantitas dicat vnionem integram, quam non dicit punctum quantitatis, hæc vnio ad integritatem, & non ad essentiam quantitatis spectabit, ac proinde eadem essentia gaudet punctum quantitatis, qua tota quantitas. Sed punctum quantitatis non exigit extensionem, sed impenetrationem: ergo melius per existentiam impenetrationis, seu per impenetrabilitatem essentia quantitatis, iuxta omnium sententias explicabitur.

25 Dices punctum quantitatis fundare extensionem totius quantitatis, licet illam sibi non exigit, sed toti quantitati quam componit. Fateor solutionem hanc benignè sustinere posse, non tamen difficultatem euacuat, quia essentia quantitatis non consistit in eo, quod est fundare extensionem, cum iuxta Zenonis sententiam, cui intèdimus definitionem quantitatis aptare, si indiuisibile quantitatis poneretur separatim totam essentiam quantitatis retineret, & nihilominus actu non fundaret extensionem: ergo essentia quantitatis non consistit in hoc, quod est actu fundare extensionem, neque potest consistere in hoc, quod est exigere

exigere fundare extensionem, quia quædam totalis quantitas, etsi extensionem habeat, non exigit illam fundare, aliud enim est habere in se formalem extensionem, aliud esse fundamentum extensionis, seu habere exigentiam fundandi extensionem, illud enim tantum exigit fundare extensionem, quod exigit vniri alteri extremo, ex quo simul, & ex ipso resultet extensio, sic enim vniri est actu extensionem fundare, cum autem quantitas totalis non exigit vniri alij quantitati non exigit extensionem fundare. Video partes, seu indiuisibilia, quæ in quantitate includuntur exigere fundare extensionem, & illa actu fundare iuxta sententiam Zenonis, ratione quorum seorsim sumptorum, licet non ratione quantitatis integræ indiuisibiliter sumptæ quantitati conuenit, hoc quod est exigere fundare extensionem, ex quo potest aliquo modo prædictæ obiectioni respondere, verumtamen negabit nemo clariùs, & expeditius quantitatis essentiam explicari per impenetrabilitatē, quam per hoc quod est fundare extensionem. Deinde communis sententia, quæ impugno nō conficitur essentia quantitatis in exigentia fundandi extensionem, quæ indiuisibili quantitatis potest cōpetere, sed in exigentia extensionis, quæ fuit, & ipsa extensio indiuisibili repugnat cui impenetratio, & impenetrabilitas iuxta Zenonem optimè quadrat.

26 Reicio definitionem datam per exigentiam extensionis, & probo dandam per exigentiam extensionis, quia licet definitio illa rectè explicaret essentia quantitatis diuisibilis, quæ modò est, non rectè explicat essentiam quantitatis indiuisibilis, quæ possibilis est, cui repugnet extensio secundum suam entitatem & indiuisibilitatem sit, & omnino simplex sicuti Angelus, & anima rationalis, quæ entitas poterit habere impenetrabilitatem, per quam formaliter constituetur formaliter quantitas. Dices repugnare talem quantitatem, quam ego non repugnare sic probo. Non repugnat corpus completum indiuisibile integraliter vt probauit Controv. 5. Physic. Punct. 5. ergo non repugnat accedens quoddam inherens huic corpori commensuratum cum illo, ex vi cuius corpus illud impenetrabile fiat. Sed tale accedens habebit rationem quantitatis: ergo non repugnat quantitas adæquata, & indiuisibilis integralis. Non repugnare tale accedens probandum esset soluendo rationes, quibus talis accedens propugnaretur repugnantia, sed nulla aliis momenti mihi occurrit, neque adhuc apud alios, hanc difficultatem exagitatam vidi, ideo huius accedens non repugnantiam non probo, sed tanquam certam mihi statuo ex eo præcisè, quod nulla in tali accedenti valeat excogitari repugnantia. Minorem videlicet tale accedens habebit rationem quantitatis sic probo. Tale accedens differt à reliquis aliis ex eo, quod esset resistituum penetrationis, sed hæc differentia non est constitutiuua accedens pertinentis ad prædicamentum distinctum à prædicamento quantitatis, vt per se patet: ergo constitueret accedens quod ad propriam speciem quantitatis pertinet. Confirmatur impenetrabilitas in omnium sententia, aut est essentia, aut passio quantitatis: ergo quodcumque accedens, cui conuenit impenetrabilitas est quantitas. Patet consequentia: quodcumque accedens cui conuenit essentia, aut passio quantitatis est quantitas: sed tali accedenti conuenit impenetrabilitas, quæ saltè est passio quantitatis: ergo tale accedens esset quantitas, siue in ratione talis constitueretur per impenetrabilitatem, siue in ratione talis constitueretur per impenetrabilitatem, tanquam per rationem formalem quantitatis, siue per aliud prædicatum, à quo impenetrabilitas oritur, vt passio ab essentia. Ex hoc infero tale accedens habebit rationem quantitatis: quod si semel admittatur, necessariò dicendum est constitui in ratione talis per impenetrabilitatem, cum nullum possit excogitari prædicatum in tali accedenti distinctum ab impenetrabilitate, quod sit formale quantitatis constitutiuum, & à quo impenetrabilitas concipiatur oriri.

27 Statui essentiam quantitatis in impenetrabilitate consistere, item præter quantitatem diuisibilem, quam experimur, posse dari quantitatem indiuisibilem, restat modò explicandum respectu cuius futura sit hæc quantitatis impenetrabilitas. Vulgo dicitur impenetrabilitas quantitatis esse respectu alijs quantitatis, quod est quantitatem per quantitatem explicare, quia in definitione quantitatis ipsam quantitatem apponimus, & cum rogamus, cum quibus entitatibus quantitas sit impenetrabilis, respondetur esse impenetrabilem cum quantitate, quæ responsione adhuc datâ, restat sciendum quid sit quantitas. Neque dici potest quantitatem esse impenetrabilem cum alio corpore, quia quan-

titas penetrabilis est cum corpore substantiali, si ab illo demas quantitatem superadditam, ratione cuius fiat impenetrabilis. Rectè iuxta communem sententiam essentia quantitatis explicabitur per impenetrabilitatem cum alio eiusdem rationis cum ipso, ita vt illud accedens, seu illud ens, habeat rationem quantitatis etiam si penetrabile sit cum ipso, omni alio specie ab ipso distincto. Verumtamen in mea sententia non adæquatè hæc ratione essentia quantitatis explicatur, quia cum admittam quantitates specie distinctas vnā diuisibilem, indiuisibilem aliam, & omnis quantitatem existentem non solum esse impenetrabilem cum alio accedenti eiusdem speciei cum ipsa, sed etiam cum accedenti specie distincto ab illa, videlicet cum quantitate indiuisibili, quam possibilem esse defendimus. Deinde etiam non admittatur possibilis quantitas indiuisibilis, saltem possibilis est quantitas identificata cum substantia, quæ per se ipsam sit impenetrabilis, & extensionem exigens, quæ specie distinguitur à quantitate substantiæ superaddita, & tamen erit impenetrabilis cum illa per prædictum quantitatis conceptum: ergo non explicatur adæquatè impenetrabilitas quantitatis per ordinem ad aliam entitatem eiusdem rationis cum illa, quam impenetrabilem appellamus.

Ob difficultatem prædictam quidditatum conceptum quantitatis sic expremo: *Ens per se impenetrabile cum alia eiusdem rationis cum ipso, & cum quacumque alia entitate, quæ similem impenetrabilitatem habeat cum alia eiusdem speciei cum ipsa.* Definitio hæc comprehendit omnem quantitatem possibilem, siue substantialem, siue accidentalem, diuisibilem, vel indiuisibilem, quia omnis quantitas est impenetrabilis cum alia quantitate eiusdem speciei: insuper quantitates omnes etiam specie distinctæ inter se sunt impenetrabiles, qui conceptus optimè prædicta definitione exprimitur, quia prior illius pars exprimit impenetrabilitatem quantitatis accidentalis diuisibilis cum alia accidentali diuisibili eiusdem rationis, & posterior exprimit impenetrabilitatem quantitatis diuisibilis cum indiuisibili, quæ impenetrabilis est cum alia eiusdem rationis, videlicet cum alia indiuisibili, & eadem ratione explicat impenetrabilitatem quantitatis accidentalis cum quantitate substantiali, quæ impenetrabilis est cum alia eiusdem rationis, videlicet cum alia quantitate substantiali.

Obiic. non bene explicari essentiam quantitatis per impenetrabilitatem entis cum alio eiusdem speciei, &c. quia ad hoc vt cognoscatur hoc ens esse eiusdem speciei cum illo, cognoscenda est species, & essentia vtriusque entis: ergo ad cognoscendam essentiam quantitatis requiritur præcognosci ipsam essentiam: ergo explicatur idem per idem. Respondeo ad cognoscendum hoc ens esse eiusdem essentia cum illo necessum non esse cognoscere essentiam metaphysicam alicuius, neque prædicatum per quod ens in tali specie constituitur, sed sufficere cognitionem quandam valde confusam accidentium, & proprietatum vtriusque, quæ rectè potest supponi, & prærequiri ad essentiam metaphysicam quidditatiuè cognoscendam. Cognitionem illam sufficere ad cognoscendum duo entia esse eiusdem speciei per se notum est, nullus enim dubitat materiam primam Petri esse eiusdem speciei cum materia prima Ioannis, & magna est difficultas in agnoscendo prædicato metaphysicè constituyente materiam primam.

Obiic. secundo. Nulli entitati, quæ non sit quantitas conuenit impenetrabilitas cum alia eiusdem speciei cum ipsa: ergo per hanc impenetrabilitatem adæquatè differt quantitas ab illis entitatibus: ergo rectè, & adæquatè definitur quantitas per impenetrabilitatem cum alio eiusdem speciei, & necessum non erit addere secundam partem definitionis, per quam definitio longior quàm par est extendat. Respondeo impenetrabilitatem cum alio eiusdem speciei tantum conuenire quantitati, ex quo inferitur per hanc impenetrabilitatem adæquatè distinguendam esse quantitatem à reliquis entitatibus, siquidem hæc tantum impenetrabilitas illi competere, & distingui tamen per impenetrabilitatem in ordine ad aliud eiusdem speciei, & in ordine ad aliam entitatem habentem similem penetrationem, quia impenetrabilitas quantitatis non solum est in ordine ad aliud eiusdem speciei, sed etiam ad aliam quacumque entitatem, quæ similem habeat impenetrabilitatem. Sic contingit in creatura rationali, quæ sufficienter distingueretur ab omni alio per principium iudicandi, quia tamen non

non habet principium iudicandi distinctum à principio discurrendi, sed idem principium, quod est virtus iudicativa, est etiam discursiva, sit creaturam rationalem differre à non rationali non solum per principium iudicandi, sed etiam per principium discurrendi.

31 Iam de effectu formali quantitatis iuxta mea principia parum superest dicendum, dixi enim sepe effectum formalem cuiusque formæ esse compositum resultans ex formis, & ex subiecto, cuius compositi essentia facili cognoscitur cognita essentia materiæ, & formæ quibus componitur, præcipue cognita formæ, quæ est ultimum constitutum compositi, & cum iam explicuerim quidditatem quantitatis hac cognita facili poterit cognosci quidditas compositi, seu quanti constituti per quantitatem. Quod vulgo dicitur quantitatem communicare materiæ impenetrabilitatem, & extensionem, non ita intelligendum est, ut materiæ prima habeat aliquam existentiam ratione quantitatis, quam seclusa quantitate non haberet, quia existentia intrinseca rei ab ipsa non distinguitur, & cum entitas eadem sit manet cum eadem existentia. Si dicas præstare illam existentiam extrinsecam talis existentia extrinseca materiæ, erit intrinseca quantitati, mediâ quâ exigit materiæ, ac proinde existentia illa propria erit quantitatis, & non materiæ; id autem præstat quantitas materiæ unita, ut materiæ, impenetrabilis debeat, quia materiæ ex se exigit esse in eodem spatio, in quo est quodcumque accidens cui vnitur, & accidens similiter petit esse in eodem spatio, in quo est subiectum, cui vnitur, insuper petit quæritas impenetrationem cum alio ente eiusdem rationis, & impenetrationem partium ipsius quantitatis inter se ex quo fit petere eandem impenetrationem materiæ cui vnitur cum petat habere spatium commune cum materiæ, cui vnitur. Fit etiam posita impenetratione quantitatis deberi eandem impenetrationem materiæ, cui quæritas est unita, quia materiæ exigit esse in eodem spatio, in quo fuerit forma illi unita, ergo supposita præsentia quæritatis unitæ materiæ in tali spatio, debetur materiæ præsentia in eodem spatio, ex vi existentie, quam habet præsentandi in quocumque spatio, in quo sit præsentatum accidens illi unitum, & consequenter debetur materiæ impenetratio, quam habet

32 quantitas, cui vnitur.

Ex hoc inferes, quod cum Hurta. notabam Controu. 5. Phys. Punct. 5. posita vnione plurium partium substantiæ ad indiuisibile quantitatis his partibus non debet impenetratione ipsarum inter se ratione huius vnionis, potius ratione talis vnionis illis deberetur penetratio, quia partibus substantiæ debetur præsentia in eodem spatio, in quo est quantitas terminas ipsarum vnionem, & cum in hoc casu idem indiuisibile quantitatis terminaret vnionem plurium partium substantiæ, his omnibus deberetur præsentia in eodem spatio, in quo est illud indiuisibile quantitatis, ac proinde illis deberetur penetratio. Eadem ratione si idem indiuisibile substantiæ, vel eadem indiuisibilis substantia vniretur pluribus partibus quantitatis non penetratis, sed extensis, tali substantiæ indiuisibili deberetur præsentia in omnibus indiuisibilibus spatiis, in quibus quantitas illa diuisibilis penetraretur. Ex hoc inferes, ex eo deberi extensione substantiæ, quæ vnitur quantitati extensæ, quia distincta pars substantiæ distinctæ parti quantitatis vnitur, & cū distinctæ partes quantitatis occupent distinctum spatium sit distinctas substantiæ partes distinctum occupare spatium. Ex eodem principio inferes, quod si naturaliter, vel supernaturaliter omnes partes substantiæ diuisibiles immediate vnirentur cuiusque indiuisibili quantitatis diuisibilis, omnibus partibus substantiæ, & toti substantiæ deberetur intima præsentia, cum quocumque indiuisibili quantitatis, & consequenter deberetur præsentia definitiua substantiæ hac ratione unitæ quæritati præsentii circumscriptiue, quia eo ipso, quod tota substantia esset intime præsens cuiusque indiuisibili quantitatis, esset tota in quocumque indiuisibili spatio, & in toto spatio, in quo esset quantitas. Ad do in sententia, quæ asserit omnes entitates fieri præsentem per præsentiam quantitatis, cui vnuntur, non solum ex vi vnionis substantiæ diuisibilis secundum se totam ad quodcumque indiuisibile quantitatis circumscriptiue existentis deberi prædictæ substantiæ præsentiam definitiuam, sed fieri formaliter definitiuè præsentem in tali spatio, quia in hac sententia ex vi vnionis ad quantitatem quodcumque extremum quantitati unitum constituitur formaliter in eodem spatio, in quo est quantitas per se terminans talē vnio-

Francisc. de Ouidio, Philosoph. Tom. I. l.

nem, cum autem tota substantia esset unita huic indiuisibili quantitatis immediate, & sic reliquis aliis, per hanc vnionem tanquam per formam, seu tanquam per informationem, de quo non curo, constitueretur formaliter tota substantia in quocumque spatio, cui quælibet pars, & quodlibet indiuisibile quantitatis correspondet, quod est constitui definitiuè in spatio, in quo est quantitas circumscriptiue præsens.

PUNCTUM III.

De speciebus quantitatis permanentis continuæ.

31 Stot possunt excogitari quantitatis species, quot sunt species rerum materialium quæ in aliis prædicamentis realium entitatum reperiuntur, cum enim non repugnet substantia per se ipsam immediate impenetrabilis, & quantitates, quæ huiusmodi impenetrabilitatem habeant, dari poterunt quæritates specie distinctæ identificatæ cum substantiis, vel qualitatibus specie differentibus. Poterunt etiam quantitates superadditæ specie differre ex eo, quod vna sit diuisibilis, & indiuisibilis alia, cum iam probauerim non repugnare quantitatē indiuisibilem. De quantitate reali, quæ speciale est accidens distinctum à reliquis omnibus difficultatē hanc examinant Doctores, cum quibus quid de hac quantitate breuiter definiam. Ad naturam quantitatis explicandam præ oculis semper habenda est duplex opinio circa continui compositionem, quædam illud componens ex puris indiuisibilibus, alia ex partibus infinitis in infinitum diuisibilibus. Vtriusque continui structuram explicui Controu. 17. Punct. 7. & iuxta doctrinam ibi traditam rem tracto.

32 Dico Primum: Iuxta Aristotelis sententiam linea, superficies, & corpus est species quantitatis. Conclusio hæc communis est omnium ferè Doctorum, licet non illi absque distinctione assentiantur Hurta. disp. 13. sect. 6. §. 52. quia existimat lineam, & superficiem subiectari in partibus quæritatis, cum quibus penetratur nullumque subiectum reddere impenetrabile, illam defendit P. Soar. supra, à quo recedit Hurta. quia existimat lineas, & superficies quantitatis non subiectari in lineis, & superficiebus materiæ, sed in partibus eiusdem quantitatis, quas vnunt, asseritque lineas, & superficies quantitates esse dicendas, si subiectantur in lineis & superficiebus materiæ, quas reddant impenetrabiles. Defendo lineas quantitatis in lineis materiæ subiectari, & sic de superficiebus, ac proinde ex hoc capite nō illis iuxta mea principia poterit denegari ratio quantitatis, verū tamen existimo nihil conducere lineas, & superficies quantitates in lineis, & superficiebus materiæ, vel in ipsis quantitatis partibus subiectari, ad hoc, quod quantitatis rationem participant, vel illa careant. Ratio est: illud quod secundum suam entitatem quantitas est, secundum seipsum impenetrabile est, & non à subiecto impenetrabilitatē mendicat: ergo si linea est species quantitatis, secundum se independentem à subiecto debet esse impenetrabilis: ergo siue huic, siue illi subiecto vnatur eadem impenetrabilitatem habebit. Secundò etiam si quantitatis essentia consistet in extensionis existentia, ut multorum fert probabilis opinio, quantitas unita subiecto indiuisibili, cui non potest præstare extensionis existentiam, retineret totam quantitatis essentiam: ergo etiam si linea ex se diuisibilis vnatur subiecto aliunde impenetrabili, cui non posset impenetrabilitatē præstare, retinebit essentiam quantitatis, quia hæc consistit in quidditate rei, quæ ex se impenetrabilis est, & apta, ut communicet hanc impenetrabilitatem subiecto ex se capaci, quod si subiectum incapax respiciat, non ideo secundum aliquam rationem illius prædicata essentialia deficiunt, quæ in quacumque forma eadem retinent, dum permaneant intrinsece eadē forma, siue hoc, siue illud subiectum forma respiciat. Vltimò etiam si quæritati essentialē esset communicare impenetrabilitatem subiecto, adhuc linea parti quantitatis unita essentiam haberet quantitatis, & de facto talem impenetrabilitatem communicaret parti quantitatis, cui vniretur, quia etiam si pars quantitatis ex se sit impenetrabilis, potest etiam impenetrabilis fieri ratione lineæ ab ipsa distinctæ, quia non repugnat eandem partem quantitatis ex duplici capite esse impenetrabilem, etiam si alterum non distinguatur ab ipsa quantitatis parte, quia pars quantitatis ex se impenetrabilis potest vniri formæ, seu formam recipere talis naturæ, ut ex vi illius impen-

De quantitate non